

La Cerdanya i el Pirineu

JOAQUIM NADAL I FARRERAS*

El Grup de Recerca de Cerdanya ha preparat aquest número 26 de la revista *Querol*. Vint-i-cinc números i més de deu anys d'existència ja són una fita que val la pena de recordar. Sobretot perquè el temps passa inexorable, els anys s'encadenen un darrere l'altre, i els fets es produeixen sovint de forma irreparable.

En aquest punt vull tenir un record per l'Oriol Mercadal a qui en el seu moment *Querol* va dedicar un dossier de reconeixement després del seu traspàs. Un fet que sembla de fa quatre dies i ja va per tres anys. Tot és molt fràgil i efímer i davant la realitat no hi val el pessimisme sinó una actitud realista i pragmàtica. Toquem de peus a terra i ben afermats al terreny no abandonem els somnis i les utopies que ens

han d'ajudar a moure la societat. És el que fa George Steiner a *Una idea d'Europa* quan ens situa davant de la realitat elèctrica i volàtil dels llamps i la fixació, l'ancoratge, a terra dels parallamps com a condició per a garantir-ne l'eficàcia.

La plana cerdana és segurament l'eixamplament més diàfan, més obert, de l'orografia pirinenca. El Pirineu és una geografia dominada per cims, colls i valls. Només esporàdicament les fondalades i els grans enlairaments es prenen un descans i s'obren a horitzons més amplis. En aquesta geografia hi ha bategat des de fa segles la vida lligada al bosc, a la terra i a la ramaderia. Un batec ancestral, atàvic, lligat a les dures condicions d'un clima extrem i a l'esforç immens per a sobreviure.

Les estructures de poder i territorials comparteixen de punta a punta del Pirineu català nexes d'unió i de diversitat alhora. Els nuclis muntanyencs units i separats pels colls suaus o agrestos dibuixen el Pirineu com una espina dorsal que escampa a banda i banda les seves ramificacions.

Aquest territori ha experimentat en els darrers cent cinquanta anys una profunda transformació: l'electricitat i el turisme amb els esports de muntanya. S'ha estès un nou concepte de lleure (balneari, estiueig, esquí...) i un negoci bàsic, urbanístic, lligat al fenomen de les segones residències. L'emergència de nous sectors ha anat arraconant els sectors primaris bàsics que segueixen essent essencials i definitoris per garantir l'explotació del territori i l'harmonia del paisatge. El Pirineu en el context de Catalunya representa molt territori i poca població.

Vet aquí el punt tant pel conjunt del Pirineu com per la Cerdanya. Quin paper correspon a aquests territoris en un context nou amb incidència del canvi climàtic, escalfament global i retrocés de la neu de forma més que evident almenys pel que fa a la seva permanència i durabilitat. En algunes dècades han desaparegut les neus perennes dels nostres llibres de geografia de l'adolescència.

La forma com s'ha establert la relació dels territoris

pirinencs amb els seus visitants estacionals arran de la crisi del coronavirus és una bona mostra de la vulnerabilitat i la fragilitat d'una relació ocasional i d'interès que funciona bé quan és en interès comú i no funciona quan entren interessos en contradicció.

Ha arribat l'hora de girar la mirada cap a les essències bàsiques agropecuàries d'una banda i cap als valors del patrimoni artístic, cultural i històric de l'altra. El paisatge, les unitats de paisatge, els paisatges culturals, han de formar l'entramat bàsic d'aquesta nova relació dialèctica entre activitat econòmica i valorització patrimonial. Només des d'una perspectiva dialèctica entre aquests diversos sectors serà possible construir una realitat sòlida que no sucumbeixi a les alteracions i als alts i baixos d'una conjuntura canviant. Valors segurs i fonaments sòlids a la Cerdanya i al Pirineu des del reconeixement de les febleses i de les forteses, i dels valors incorporats, de la realitat.

Querol durant vint-i-cinc números ha combinat justament tots aquests valors i els ha posat a contribució d'un projecte d'afirmació i de redreçament de la realitat pirinenca i de la seva personalitat específica.

**Director de l'Institut Català de Recerca
en Patrimoni Cultural- Universitat de Girona*

